

KRÓNIKA

„A közös múlt, a közös gyökerekre kell építeni a közös jövőt!”

Kárpát-medencei együttélési konferencia

A címben jelzett gondolatot Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke ajánlotta figyelmünkbe 2016 júniusában az Országház Felsőházi termében, amikor is *Együttélési modellek a Kárpát-medencében* címmel kétnapos konferencia zajlott. A tanácskozás két kezdeményezés találkozási nyomán valósult meg. Egyfelől a Magyar Néprajzi Társaság egyedülálló kiadványsorozata: *A Magyarországi Nemzetiségek Néprajza* a tavalyi esztendőben tullepte a folyamatos megjelenés negyvenedik esztendejét, így a 127 éves civil szervezet szerette volna méltóképpen megünnepelni a jeles évfordulót. Másfelől az erdélyi magyarörmények egy két esztendővel ezelőtti marosvásárhelyi konferencián már kifejezték óhajukat, hogy valósuljon meg annak folytatása az anyaországban. Végül is a Miniszterelnökség háttérintézménye, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet szervezőmunkája tette lehetővé, hogy egy keretbe foglalva sor kerülhessen a színvonalas rendezvényre. Az első nap helyszínét a Néprajzi Múzeum, a másodikét pedig a fővédnök, Kövér László házelnök révén a Magyar Országgyűlés biztosította, rangot adva ez által is a tanácskozásnak.

A tudomány és a közélet jeles személyiségeinek megnyitó- és záróbeszédei nyomatékosították a meghirdetett téma fontosságát. Így Kemeics Lajos, a Néprajzi Múzeum főigazgatója, a Magyar Néprajzi Társaság főtitkára házigazdaként rámutatott, hogy térségünkben az államhatárok közel sem jelentenek nemzethatárokat, ezért az itt élő népcsoportokat a fokozott együttműködési készség és a sokszínűség jellemzi, a hagyományörzésnek pedig kiemelt, identitásörző szerepe van. Utalt arra is, hogy a kontinens országai közül csak Izland az egyetlen, melynek államhatárain belül nem élnek nemzetiségek. Köszöntötte a megjelenteket Szili Katalin, az Országgyűlés egykori elnöke is, aki jelenleg a Miniszterelnökség nemzetpolitikai államtitkárságán miniszterelnöki megbízottként autonómia koncepciók kidolgozását koordinálja. Hangsúlyozta, hogy a magyar nemzet szerepe példaértékű a Kárpát-medence együttélési modelljeiben, egyfelől az országon belüli mai megoldásaival, másfelől mert sok magyar él az anyaország határain kívül. *„Mutassuk meg, hogyan lehet együtt élni ruszinnak, örménynek, németnek, horvátnak, szlováknak, és valamennyiünknek együtt, akik egyetlen dologért küzdünk: megőrizni mindazt, ami a sajátunk”* – fogalmazott.

Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár köszöntőjében elmondta: az a szándékunk, hogy a nemzetiségi mozaikok bekapcsolódjanak a magyar nemzet egészébe, s együtt, teljes képet alkothassanak. Eközben meg kell tenni mindent annak érdekében, hogy ezek a darabok ne veszítsék el saját, önálló formájukat, színüket. A közös múlt arra tanított többek között, hogy ha *„meg tudjuk becsülni a velünk élő nemzetiségeket, akkor hatalmas eredményekre vagyunk képesek együtt”*, a nemzeti és etnikai kisebbségek pedig a magyarság ügyének élharcosai lesznek – vonta le a következtetést az államtitkár, aki a 13 nemzetiséget anyanyelvén köszöntötte.

Megjegyezte: ugyanakkor voltak olyan időszakok a magyar történelemben, amikor külső és belső erők megpróbálták elhíttetni, hogy a más nemzetiségekhez tartozó honfitársaink ellenségek. A magyar kormány célja az integráció, nem pedig a nemzetiségek asszimilációja. Ezt bizonyítja a nemzetiségi önkormányzati rendszer, valamint a nemzetiségi szószólók jelenléte is az Országgyűlésben. A megmaradásukban viszont a legnagyobb felelősség a nemzetiségek tagjaira hárul, hogy képesek legyenek megfogalmazni kéréseiket a kormány irányában.

Fontosnak tartotta elmondani, hogy a magyarság és a nemzetiségek közös érdeke a megbonthatatlan jelenlegi lakossági összetétel, kérve, hogy közösen álljanak ellent az EU szándékának, amely az országba kényszerítene menekülteket. Hinnünk kell abban, hogy a magyarországi nemzetiségek felkarolásával, valódi, garantált közösségi jogok biztosításával olyan példát állíthatunk, amely követendő lehet a

szomszédos országok számára is a magyar kisebbségekkel való viszony kialakításában. Joggal várjuk el azt, hogy a határon túli magyarok megkapják a többségi nemzettől a nekik kijáró tiszteletet és jogokat.

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet vezetője, Szász Jenő hangsúlyozta, hogy az intézet jelmondata: „*Felelősséggel és hűséggel!*” a közös Kárpát-házra vonatkozik, amelyet jelképesen a Szent Korona köt össze. Azt mondta, fontos, hogy a magyarországi jó példát meg tudjuk mutatni a külvilágnak a külhoni magyar közösségek érdekében. A közös múltra, a közös gyökerekre építendő közös jövő egyik legfontosabb alapja a keresztény gyökérszövet, ami Európa modernkori kihívásaira tekintve különösen fontos. A volt székelyudvarhelyi polgármester szerint felelősséggel, hűséggel kell szolgálnia mindenkinek a közösséget, s azt gyarapítva átadnia unokáinak.

Köszöntőt mondott még Turgyán Tamás örmény szószóló, aki úgy véli, az együttélési modell többet jelent az autonómiánál, hiszen az együttműködésen alapul. Az első nap zárszavát Fuzik János, az Országgyűlés Magyarországi Nemzetiségek Bizottságának elnöke, a második napét Bali János, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet kutatási igazgatója tartotta.

A tanácskozás négy, egymást követő ülészakát Horváth Sándor néprajzos-muzeológus, a Magyar Néprajzi Társaság nemzetiségi szakosztályvezetője, Székely András Bertalan, *A Magyarországi Nemzetiségek Néprajza* kiadványsorozat főszerkesztője, Kemecsi Lajos, a Néprajzi Múzeum főigazgatója, a Magyar Néprajzi Társaság főtájkára, valamint Balogh Balázs, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézetének igazgatója vezette.

Az első két szekcióban a hazai nemzetiségek egy-egy reprezentatív képviselője mutatta be saját közösségét, villantott fel kiemelni valókat a történelmükből, hagyományaikból. Így a bolgárokról Doncevsz Toso, a cigányokról Daróczi Ágnes, a görögökről Diószegi György Antal, a horvátokról Horváth Sándor, a lengyelekről Sutarski Konrád szolt. A németiség jellemzőit Manherz Károly, az örménységét Fancsali János, a románokét Martyn Emília, a ruszinságát pedig Telenkó Bazil Mihály referátumából ismerhettük meg. A szerb nemzetiségről Rusz Boriszláv, a szlovákokról Király Katalin, a szlovénokról Mukicsné Kozár Mária, az ukránokról pedig Hartyányi Jaroslava tárta elénk a gondolatait.

Hangsúlyozták a nyelvet, a történelmi tudatot, az oktatási és kulturális intézményrendszer, a hitélet, a közgyűjtemények, az anyanemzeti kapcsolatok szerepét az önazonosságtudat megőrzésében. Többet rámutattak a befogadó magyar nemzettel való sorsközösség tényeire, Trianon negatív hatására, a sajtóban való megjelenítésük torzításaira a maguk közösségét illetően.

Az Erdélyben együtt élő népek közül négynek az önszerveződési modelljére összpontosított a harmadik ülészak. A székelyek kilenc évszázadig fennállt, nagyfokú autonómiáját Pál Antal Sándor világitotta meg. Az erdélyi örmények öngazdagságának évszázadait B. Garda Dezső előadásából ismerhettük meg. Spielmann Mihály az ottani zsidó közösségek belső életére, egyben értéktérítő tevékenységére irányította a figyelmet. Kálmán Attila az Árpád-kortól a XIX. századig hatékonyan működött szász Universitas sokoldalú bemutatására vállalkozott.

Az utolsó tanácskozárszék a valamennyi hazai nemzetiséget érintő, általánosabb kérdéseket taglalta. Így Paládi-Kovács Attila a Kárpát-medencei nemzetiségi kutatások történetét foglalta össze, külön rámutatva a liberalizmus és a globalizáció minden nemzeti identitást eltüntetni szándékozó törekvéseire a múltban és a jelenben. Bereczki Ibolya a magyarországi tájházak rendszerét, azon belül a jelentékeny hányadot kitevő nemzetiségi intézményeket mutatta be. Eperjessy Ernő előadása *A Magyarországi Nemzetiségek Néprajza* tanulmánykötet-sorozat 1975-től datálható eredményeit vette számba, amelyet jól fémjelez az eddig megjelent 138 kiadvány. Közülük német: 30, szlovák: 23, román: 16, együttes délszáv 1993-ig: 10, horvát: 14, szerb: 7, szlovén: 6, cigány: 16, közös kisebbségi – bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin: 9, magyar válogatás: 7. A döntően anyanyelvű alsorozatokot összefogó és irányító főszerkesztők: 1973–1985-ig Balassa Iván, 1986–1992-ig Ujváry Zoltán, 1993 és 2011 között Eperjessy Ernő, 2011-től pedig Székely András Bertalan. A konferencia záróakkordjaként bemutatásra kerültek a sorozat 2016-ban megjelent legújabb könyvei. A horvát kötetéről Horváth Sándor, a szerbről Rusz Boriszláv, a közös bolgár–görög–lengyel–örmény–ruszin kiadványról Székely András Bertalan kötet szerkesztő beszélt.

Kísérő rendezvényként az első napon többórás folklórműsort adtak a magyarországi nemzetiségek – főként hagyományörző – énekes, hangszeres és táncművészei. Különleges gesztus volt a hazai görög-ség részéről, hogy a Néprajzi Múzeum részére Görögországban elkészítette a talán legismertebb népi hangszerük, a buzuki mesterváltozatának egy példányát. A kimagasló híru mester, Panagiosz Varlasz és Angelidisz Vaszilisz, az Országos Görög Önkormányzat kulturális örökségért felelős alelnöke ünnepé-

Székely András Bertalan az előadását tartja, a háttérben Balogh Balázs levezető elnök

lyes körülmények között nyújtotta át a hangszeret Kemecsi Lajos főigazgatónak az Országház Felsőházi termében.

A rendezvény – amelyen a jelentős számú hazai nemzetiségi és magyar mellett, mintegy húsz erdélyi örmény gyökerű vendég is részt vett – a jelenlévők általános véleménye szerint jól szolgálta a történelmi Magyarország népei múltjának és jelenének, néprajzi és társadalmi jellegzetességeinek az ismeretesebbé tételét, az egymás közötti kommunikációt. Ahogy egy felvidéki tudósítás rámutatott: „*A konferencia nemes gondolata – a nemzetiségek és a többség együttélési modelljének kialakítása, optimalizálása a folytatásban – a határon túli magyarok által lakott országokban teljesebben ki hasonló konferenciák szervezésében a jövőben.*”

Székely András Bertalan

Hírek

Varga Benedek, az új főigazgató a Magyar Nemzeti Múzeum feladatáról

A Magyar Nemzeti Múzeum (MNM) feladata, hogy a hazai muzeológiának minél több szempontból központja legyen – mondta az MTI-nek adott interjújában az intézmény új főigazgatója. Az MNM élére július 1-jével öt évre kinevezett Varga Benedek hangsúlyozta: a múzeum törekedni fog arra, hogy még nagyobb mértékben forduljon a nyilvánosság felé, ehhez még több eszközt találjon meg, még több fórumot alakítson ki, és még komplexebben mutassa be mondanivalóját a közönségnek. A Semmelweis Orvostörténelmi Múzeum éléről érkezett szakember hozzátette: jobban ki szeretné használni az internetes felületeket, valamint több mozgóképes tartalmat szeretne előállítani, és ezeket akár az MTVA csatornáin keresztül közzétenni. A főigazgató együttműködést tervez a szentendrei Skanzennel, a Néprajzi Múzeummal, a Petőfi Irodalmi Múzeummal, a Természettudományi Múzeummal, és számít a határon túli magyar és a vidéki múzeumok kooperációjára is. Varga Benedek elismerően szólt elődje tevékenységéről; elmondása szerint Csorba László nagyon jó munkát végzett csapatával, amire lehet alapozni. (MTI)